

SZAKIRODALOM.

Magyar Minerva. A magyarországi múzeumok, könyvtárak, levéltárak, tudományos intézetek, tanintézetek, bizottságok, tanácsok, tudományos és művészeti társulatok, közművelődési egyesületek évkönyve. VI. köt. 1930/31. Budapest, 1932. Orsz. Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ kiad. Egyet. ny. 8-r. I. rész. Andocs-Esztergom. IX, (2), 400 l. Ára P 12.—

Az orsz. Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ, amely 1923-ban történt megszervezése óta a bibliográfiai kiadványok gazdag sorozatával gyarapította eléggé szegényes könyvészeti irodalmunkat, érdemes munkát végzett, amikor föllevenítette a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége által 1900-ban megindított *Magyar Minervá-t*. Ez az évkönyv eredetileg csupán a tudományos szempontból fontos könyvtárak és múzeumok adatait összegezte, majd további kötetekben letérve erről a szerintünk egyedül helyes útról, a nagy számok kedvéért egészen jelentéktelen iskolai gyűjtemények és törpekönyvtárak bevonásával egyre testesebbé duzzadt s eleve lemondott arról, hogy évről-évre megjelenhessék. Új formájában PASTEINER Iván, a Központ érdemes igazgatója, akit az adatgyűjtés és szerkesztés fáradságos munkájában KOSSÁNYI Béla, PROHÁSZKA Lajos és M. BUDAY Júlia támogatott, részben segített a bajon, amikor mellőzte «a tudományos élet szempontjából aligha figyelembe vehető olvasóköri, ifjúsági, nép- és gazdasági könyvtárakat» s csak sajnálunk lehet, hogy úgy a muzeális gyűjteményeknél, mint az ezúttal az évkönyv anyagába először bevont levéltáraknál és egyesületeknél nem járt el hasonló ökonómiával. Nem hisszük ugyanis, hogy pl. a cinkotai áll. tanítóképzőintézet 10 darabból álló test- és élettani szertára, a Szekeres Margit leányliceuma 14 darabnyi vegytani szertára vagy a bpesti II. ker. közs. f. kereskedelmi iskola 29 darabot számláló gépirószertára — hogy csak néhány kirívó példát ragadjunk ki a sok közül — jobban szolgálná a tudományos kutatás ügyét, mint a joggal elmellőzött népkönyvtárak bármelyike. Az éféléket az évkönyv újabb kötetiből bátran ki lehetne, sőt ki is kellene hagyni, vagy ha közlésükre bármi okból szükség van,

úgy a statisztikában az ilyféle gyűjteményeknek egy külön rovatban s nem a múzeumi gyűjtemények kategóriájában a helyük. De nem sorolhatók ide az egyes egyetemi tanszékeknek s más tudományos intézeteknek az ott folyó tudományos kutatáshoz szükséges eszközei sem, rügjanak azok bár 3365 darabra, mint a M. K. Postakisérleti Állomásnál, vagy csak 38-ra, mint a bpesti radiológiai intézetnél. A levéltáraknál visszasan hat a Debreceni Kereskedő-Társulat levéltárának külön szerepeltetése, amelyről a közölt leírásból kiderül, hogy mindössze a legutolsó 15—20 évre visszamenő anyagot őrzi, míg régi, a tudományos kutatás számára némi értékkel bíró anyagát a Déri-Múzeumnak adta letétbe. Az egyesületek között pedig igen sok tisztán közművelődési, vagy túlnyomóan gazdasági érdekeket szolgáló alakulás is helyet kapott. Itt szerintünk a fővétel kritériuma az lehetne, vajjon van-e az illető társulatnak tudományos folyóirata vagy publikációja. Szerencsés az a németországi Minervából átvett újítás, hogy az egyetemek és főiskolák nem csupán tudományos intézeteikkel és gyűjteményeikkel, hanem egész tanszemélyzetükkel is szerepelnek az évkönyvben. Ez főleg az évkönyv külföldi olvasói szempontjából hasznos. Minket magyarokat az évről-évre megjelenő tiszti cím- és névtár e szempontból sokkal jobban ki tud elégíteni.

Az egyes intézeteknek szentelt cikkelyek tetemes részét, miként már a régebbi kötetekben is, az intézetekre vonatkozó történeti adatok és repertóriumok teszik, amelyeket maguk az intézetek vezetői szolgáltatnak be. Egyes szembeszökő egyenetlenségek (l. pl. a Széchényi-könyvtár és az akadémiai könyvtár repertóriumait) e körülményben lelik magyarázatukat. Hogy a történeti és statisztikai adatok mennyiben megbízhatók, az persze bajosan tisztázható. Jellemzésül legyen elég megemlítenem, hogy pl. a *Minerva* (97 l.) az irgalmas rend bpesti könyvtárának alapítási évét 1856-ra, a *Múzeumi és Könyvtári Értesítőbe* (XI: 48 l.) irt cikkem pedig 1804-re teszi — mindkettő a rendtől kapott jelentés alapján!

Könyvünkben az egyes intézmények a helynevek betűrendjében s ezen belül különböző alcsoportokban követik egymást. Egyetlen kivétel az Orsz. M. Gyűjteményegyetem, amely Budapest címszó alá került, jöllehet egyes tagjai a fővároson kívül Tihanyban, Bécsben, Berlinben és Rómában székelnek. Minthogy Budapest címszó alatt a Múzeumok, Könyvtárak és Levéltárak c. fejezetekben a Gyűjteményegyetem fővárosi tagjai újból föl vannak sorolva, utalással a közös címszóra, talán helyesebb lett volna a Gyűjteményegyetemet a betűrendes helységjegyzékből kiemelve, a kötet élére állítani.

Végleges ítéletet a kötetről, amely csinos külső kiállításában teljesen hozzásimul az előző évfolyamokhoz, csupán a II. füzet megjelenése után mondhatunk. Adja az isteni Gondviselés, hogy az a II. füzet PASTEINER körültekintő, szakavatott szerkesztésében a jelen súlyos gazdasági válság dacára is mielőbb napvilágott láthasson s maradéktalanul feltárhassa az ezer sebtől vérző csonka hazában heroikus kitartással folyó tudományos munka eszközeit.

GULYÁS PÁL.

A Fővárosi Nyilvános Könyvtár Értesítője. 1930. Új folyam. 10. kötet. Budapest, 1931. Bp. Szfőváros Házinyomdája. 217 l. 8. r.

A Fővárosi Könyvtár évenként egy kötetbe egyesített négy füzetben adja ki *Értesítőjét*, ez egyszerűs mind az illető év szerzeményeinek válogatott jegyzéke is, melyet ENYVVÁRI Jenőnek a könyvtár igazgatójának érdekes és statisztikai kimutatási kapcsán tanulságos jelentése előz meg. Az 1930. évi jelentésben foglaltakból csupán két sajnálatos és két örvendetes dolgot kívánunk kiemelni. Sajnálatos az, hogy a főváros autonómiájának új körülírásával kapcsolatban a könyvtári bizottságot is leépítették, amelyért annyal nagyobb kár, mert az «mindenkor a legnagyobb hozzáértéssel s a kultúra nagy szeretetétől áthatva» minden törekvésében támogatta a könyvtár igazgatóját s hervadhatatlan érdemeket szerzett magának a főváros könyvtárügyeinek nagyarányú kifejlesztése körül. A másik sajnálatos dolog a javadalom csökkentése. Örvendetes dolog, hogy a régi, gróf Károlyi-utcai könyvtárhelyiségekből az új könyvtári palotába (ennek megszerzése is a leépített könyvtári bizottság munkájának eredménye) való átköltözés céltudatos és gondos előmunkálatai befejezésükhöz közeledtek. A másik örvendetes eredmény pedig az, hogy úgy a központ, mint a fiókok egy rendkívül nagy olvasótermi és kölcsönzési forgalmat bonyolítottak le kifogástalanul. A könyvtár életét néhány lekerített számmal kívánjuk sommásan jellemezni. A központ 10.000, a fiókok 27.000 kötettel gyarapodtak. A központ olvasótermében 107 ezer, a fiókokban 77 ezer kötetet olvastak, ezzel kapcsolatban a központtól 45 ezer, a fiókoktól 89 ezer kötetet vettek kölcsön, úgy hogy az egész Fővárosi Könyvtár összes forgalma egy és egynyolcad millió kötetet tett ki. Az *Aktuális kérdések irodalma* c. bibliográfiákból a *Munkaidőről*, továbbá GOLDMARK Károlyról adták ki a 48. s ill. a 49. számú füzetet, amelyekről megjelenésükkor megemlékeztünk.

I. K.